

Funktionsrättskonsekvensbeskrivning - utred införandet av FKB i Umeå kommun

Sverige beslutade att ratificera Funktionsrättskonventionen den 24 juni 2008, vilket innebär att vi åtagit oss att följa konventionens bestämmelser och arbeta för att främja och skydda rättigheterna för personer med funktionsnedsättning.

Det som inte följde med ratificeringen två år senare är att det vid en kollision mellan konventionens artiklar och landets lagar och regler så trumfar våra styrande lagar och regler vid beslut i nämnder, styrelser och domstolar. Konventionen är mer ett internationellt åtagande. Den har inte rättsverkan och kan inte åberopas för att ge juridiska effekter, även om våra regler är oklara eller otillräckliga.

Det finns alltså inte direkt några konsekvenser för det offentliga då inte agerar för att förbättra brister som upptäcks eller påtalas. Den enda konsekvensen är egentligen att Sverige får kritik från FN.

Detta förhållande mellan en konventions rättskraft och makten i våra lagar var till slut grunden till att Barnkonventionen blev svensk lag. Därefter tvingades kommuner, regioner och myndigheter att följa konventionen via integrering i svenska lagar istället för att ta ansvar redan innan inkorporering. I samband med att Barnkonventionen blev inkorporerad i svensk lag år 2020 har diskussionen om att även inkorporera Funktionsrättskonventionen blivit än tydligare och mer påtaglig inom funktionsrättsrörelsen. Fler och fler röster har sedan dess även höjts på det allmänna planet med krav på att Sverige ska föra inkorporera Funktionsrättskonventionen.

Mänskliga rättigheter är okränkbara och funktionsrättsperspektivet ska genomsyra alla kommunens verksamheter. Sedan ratificeringen år 2009 är därför alla offentliga aktörer såsom Umeå kommun, skyldiga att följa och förverkliga konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Det är här det bristande genomslaget för Funktionsrättskonventionen kommer in. Myndigheten för delaktighet, MFD, har kontinuerligt redovisat sina resultat av efterlevnaden av konventionen till FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Där framkommer att Sverige fortfarande har en otillräcklig involvering och samverkan med personer med funktionsnedsättning i beslutsprocesser som rör dessa personers livssituation och rättigheter och att det brister i tillgång till offentliga och privata miljöer, digitala tjänster och information för dem. Det brister även i resurser för tillhandahållande av adekvata stödinsatser som behövs för att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett självständigt liv.

Sverige får alltså fortfarande kritik på områden som rör tillgänglighet och delaktighet, rättigheter och skydd samt stöd och service. Det finns inget som indikerar att Umeå kommun skulle skilja sig från vad som redovisats för Sverige i stort beträffande arbetet med funktionsrätt. Så här kan vi inte ha det i vår kommun.

Jag vet att funktionsrätt Stockholm har tagit fram ett verktyg tillsammans med Region Stockholm som de kallar för Funktionsrättskonsekvensbeskrivning, FKB. Det är ett verktyg som fungerar likt en Miljökonsekvensbeskrivning. Verktöget utgår från FN-konventionerna om mänskliga rättigheter och rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

En funktionsrättskonsekvensbeskrivning, FKB, är ett tydligt och strukturerat verktyg som utvecklats redan 2021. Det är lätt att använda verktyget både på strukturell nivå och på individnivå. Syftet är att på ett enkelt men genomgripande sätt följa konventionernas intentioner bättre genom att få in dessa frågor i arbetet inför olika beslut som fattas på förvaltnings- och politisk nivå. Verktöget kan användas i dialogen mellan funktionsrättsföreningarna samt patientorganisationerna å ena sidan och kommunen å andra sidan, och innebär i praktiken att en beskrivning ska finnas med från början vid tjänsteutlåtande, beslut, genomförande, ända fram till uppföljning och utvärdering.

Målet är att verktyget ska bidra till att kommunen lätt gör rätt från början. Det innebär att kommunen slipper att göra justeringar i efterhand som kan vara både kostsamma och ta lång tid. Funktionsrättskonsekvensbeskrivning innebär att varje beslut som tas inom kommunen ska analyseras utifrån vilka konsekvenser det får för personer med olika funktionsnedsättningar. Det gör det enkelt att tillämpa en universell utformning för att skapa samhällsmiljöer som är tillgängliga och användbara för alla. Arbetet med verktyget gör det möjligt att tillvarata kunskaper om behov, förutsättningar och möjligheter för personer med funktionsnedsättning.

Umeå kommuns verksamhet bygger på idén om och att vi med gemensamma krafter skapar ett gott liv för alla i Umeå och gör det med på våra medborgare i fokus, med öppenhet, tillit och utifrån vilja till ständiga förbättringar. Sedan 2015 är bristande tillgänglighet en diskrimineringsgrund. Vi trodde nog i vår okunnighet att Sverige utvecklades åt rätt håll i dessa frågor. Trots det så har Sverige återigen fått kritik på cirka 50 olika områden från FN-kommittén. Det visar att vi behöver vässa våra verktyg och skärpa våra rutiner över hela landet så även i Umeå.

Jag yrkar därför att:

- Umeå kommunfullmäktige ska ge stadsledningskontorets strategiska utvecklingsavdelning i uppdrag att utreda förutsättningarna för att implementera verktyget Funktionsrättskonsekvensbeskrivning, FKB inom kommunens verksamheter och bolag.
- Utredningen ska ske i samverkan och dialog med övriga kommunala förvaltningar och kommunägda bolag samt ska på lämpligt sätt involvera Funktionshinderrådet samt funktionshinder- och patientföreningar i kommunen.
- Utredningen efter genomfört arbete skall lämna förslag på om arbetssättet ska införas i Umeå kommun inom ett avgränsat område eller en förvaltning på försök för att sedan utvärdera effekterna av verktyget och eventuellt bredda införandet.

Maria Lindvall (-)(L)

Ledamot Umeå kommunfullmäktige